

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:1978/70

Karar Sayısı:1979/7

Karar Günü:8/2/1979

Resmi Gazete tarih/sayı:18.4.1979/16613

İtirazda bulunan : Zeytinburnu Asliye 1. Hukuk Mahkemesi.

İtirazın Konusu : 10/3/1978 günlü, 16224 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 27/2/1978 günlü, 2116 sayılı "Vakıflar Genel Müdürlüğü 1978 Malî Yılı Bütçe Kanunu" nun 9. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptali istemidir.

I. OLAY:

Davacı 27/2/1978 günlü, 2116 sayılı Vakıflar Genel Müdürlüğü 1978 Malî Yılı Bütçe Kanununun 9. maddesi uyarınca taviz bedeli Ödediğini, oysa anılan maddenin Anayasa'ya aykırı olduğunu, taviz bedelinin 2762 sayılı Vakıflar Kanununun 27. maddesi uyarınca hesap edilmesi gerektiğini ileri sürerek fazla ödenen paranın geri alınmasına karar verilmesini istemiştir.

Mahkeme, 2116 sayılı Vakıflar Genel Müdürlüğü 1978 Malî yılı Bütçe Kanununun 9. maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğu savını ciddi bularak bu maddenin iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmuştur.

III - YASA METİNLERİ :

1 - İtiraz konusu Yasa Kuralı:

27/2/1978 günlü, 2116 sayılı Vakıflar Genel Müdürlüğü 1978 Malî Yılı Bütçe Kanununun iptali istenen 9. maddesi 10/3/1978 günlü, 16224 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan metne göre şöyledir.

"Madde 9 - 2762 sayılı Kanunda öngörülen taviz bedelleri, 1319 sayılı Kanun gereğince verilen beyannamelerdeki değerlere göre hesaplanır."

2 - İlgili yasa kuralı: 5/6/1935 günlü, 2762 sayılı Vakıflar Kanununun 27. maddesi şöyledir

:

"Madde 27 - Mevcut mukataalı toprakların veya icareteynli gayrimenkullerin mülkiyetleri, icare veya mukataaların yirmi misli bir taviz karşılığında mutasarrıfına geçirilir. Taviz ister, toptan, ister taksit ile Ödensin, ilk ödeme yılı için tahakkuk ettirilen icare ve mukataa üzerinden hesap olunur.

(20/6/1952 günlü, 5982 sayılı Kanun ile 27. maddeye eklenen fıkra) Özel ve tüzel kişiler uhdesinde bulunan vakıf mahallerin icare ve mukataalan vergi kıymetlerine nispetle binde iki buçuktan noksan ise o miktara çıkarılır."

3 - Dayanılan Anayasa Kuralları:

Madde 64/1 - (20/9/1971 günlü, 1488 sayılı Yasayla değişik) Kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak, Devletin bütçe ve kesin hesap kanun tasarılarını görüşmek ve kabul etmek, para

Esas Sayısı:1978/70

Karar Sayısı:1979/7

basılmasına, genel ve özel af ilânına, mahkemelerce verilip kesinleşen Ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar vermek, Türkiye Büyük Millet Meclisinin yetkilerindedir.

"Madde 92 - Kanun tasarı ve teklifleri önce Millet Meclisinde görüşülür.

Millet Meclisinde kabul, değiştirilerek kabul veya reddedilen tasarı ve teklifler Cumhuriyet Senatosuna gönderilir.

Millet Meclisinde kabul edilen metin, Cumhuriyet Senatosunca değişiklik yapılmadan kabul edilirse, bu metin kanunlaşır.

Cumhuriyet Senatosu, kendisine gelen metni değiştirerek kabul ederse, Millet Meclisinin bu değişikliği benimsemesi halinde metin kanunlaşır.

Millet Meclisi, Cumhuriyet Senatosundan gelen metni benimsemezse her iki Meclisin ilgili komisyonlarından seçilecek eşit sayıdaki üyelerden bir karma komisyon kurulur. Bu komisyonun hazırladığı metin Millet Meclisine sunulur. Millet Meclisi, karma komisyonca veya Cumhuriyet Senatosunca veya daha önce kendisince hazırlanmış olan metinlerden birini olduğu gibi kabul etmek zorundadır. Cumhuriyet Senatosunda üye tamsayısının salt çoğunluğu ile kabul edilmiş olan madde değişikliklerinde, Millet Meclisinin kendi ilk metnini benimsemesi için, üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu gereklidir. Bu halde açık oya başvurulur.

Millet Meclisinin reddettiği bir tasarı veya teklif, Cumhuriyet Senatosunca da reddedilirse düşer.

Millet Meclisinin reddettiği bir tasarı veya teklif, Cumhuriyet Senatosunda olduğu gibi veya değiştirilerek kabul edilirse, Millet Meclisi, Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metni yeniden görüşür. Cumhuriyet Senatosunun metni Millet Meclisince benimsenirse, kanunlaşır; reddedilirse, tasarı veya teklif düşer; Cumhuriyet Senatosundan gelen metin Millet Meclisince değiştirilerek kabul edilirse, 5 inci fıkra hükümleri uygulanır.

Cumhuriyet Senatosunca üye tamsayısının salt çoğunluğu ile tümü reddedilen bir metnin Millet Meclisi tarafından kabulü için üye tam sayısının salt çoğunluğunun oyu lâzımdır. Bu halde açık oya başvurulur.

Cumhuriyet Senatosunca üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile tümü reddedilen bir metnin kanunlaşabilmesi, Millet Meclisi tarafından üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile kabul edilmesine bağlıdır. Bu halde açık oya başvurulur.

Cumhuriyet Senatosu, kendisine gönderilen bir metni, Millet Meclisi komisyonlarında ve genel kurulundaki görüşme süresini aşmayan bir süre içinde karara bağlar; bu süre üç ayı geçemez ve ivedilik hallerinde onbeş günden, ivedi olmayan hallerde bir aydan kısa olamaz. Bu süreler içinde karara bağlanmayan metinler, Cumhuriyet Senatosunca, Millet Meclisinden gelen şekliyle kabul edilmiş sayılır. Bu fıkroda belirtilen süreler Meclislerin tatili devamınca işlemez.

Yasama Meclislerinin ve mahalli idarelerin seçimleri ve siyasî partilerle ilgili tasarı ve tekliflerin kabul veya reddinde yukardaki fıkralar hükümleri uygulanır. Ancak, karma komisyon kurulmasını gerektiren hallerde, karma komisyonun raporu, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Birleşik Toplantısında görüşülür ve karara bağlanır; Türkiye Büyük Millet Meclisinin Birleşik Toplantısında Millet Meclisinin ilk metninin kabulü için üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu lâzımdır. 8 inci ve 9 uncu fıkralar hükümleri saklıdır."

Esas Sayısı:1978/70

Karar Sayısı:1979/7

"Madde 93 - Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul edilen kanunları on gün içinde yayımlar; uygun bulmadığı kanunu, bir daha görüşülmek üzere, bu hususta gösterdiği gerekçe ile birlikte, aynı süre içinde Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderir. Bütçe Kanunları ve Anayasa bu hükmün dışındadır, Türkiye Büyük Millet Meclisi, geri gönderilen kanunu yine kabul ederse, Kanun Cumhurbaşkanınca yayınlanır."

"Madde 94 - Genel ve katma bütçe tasarıları ile Millî bütçe tahminlerini gösteren rapor, malî yılbaşından en az üç ay önce, Bakanlar Kurulu tarafından, Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur.

Bu tasarılar ve rapor otuzbeş milletvekiliyle onbeş Cumhuriyet Senatosu üyesinden kurulu bir karma komisyona verilir. Bu komisyonun kuruluşunda, iktidar grubuna veya gruplarına en az otuz üye verilmek şartıyla, siyasî parti gruplarının ve bağımsızların oranlarına göre temsili gözönünde tutulur.

Karma Komisyonun en çok sekiz hafta içinde kabul edeceği metin, önce Cumhuriyet Senatosunda görüşülür ve en geç on gün içinde karara bağlanır.

Cumhuriyet Senatosunca kabul edilen metin, en geç bir hafta içinde yeniden görüşülmek üzere, karma komisyona verilir. Karma Komisyonun kabul ettiği son metin Millet Meclisinde görüşülür ve malî yılbaşına kadar karara bağlanır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Meclislerinin genel kurullarında, Bakanlık ve daire bütçeleriyle katma bütçeler hakkındaki düşüncelerini, her bütçenin tümü üzerindeki görüşmeler sırasında açıklarlar; bölümler ve değişiklik önermeleri üzerlerinde ayrıca görüşme yapılmaksızın okunur ve oya konur.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Bütçe Kanunu tasarılarının genel kurullarda görüşülmesi sırasında gider artırıcı veya belli gelirleri azaltıcı teklifler yapamazlar."

"Madde 126 - Devletin ve kamu iktisadî teşebbüsleri dışındaki kamu tüzel kişilerinin harcamaları yıllık bütçelerle yapılır.

Kanun, kalkınma planları ile ilgili yatırımlar veya bir yıldan fazla sürecek iş ve hizmetler için Özel süre ve usuller koyabilir.

Genel ve katma bütçelerin nasıl yapılacağı ve uygulanacağı kanunla gösterilir. Bütçe Kanununa bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz."

IV. İLK İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi içtüzüğünün 15. maddesi uyarınca 16/1/1979 gününde Şevket Müftügil, Ahmet H. Boyacıoğlu, Muhittin Gürün, Lûtfi Ömerbaş, Ahmet Erdoğan, Osman Tokcan, Rüştü Aral, Ahmet Salih Cebi, Muammer Yazar, Adil Esmer, Nihat O. Akçakayalıoğlu, Nahit Saçlıoğlu, Hüseyin Karamüstantikoğlu, Necdet Darıcıoğlu ve Bülent Olcay'ın katılmalarıyla yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyanın eksikliği bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V. ESASIN İNCELENMESİ :

İşin esasına ilişkin rapor, itiraz yoluna başvuran Mahkemenin Anayasa'ya aykırılık gerekçesi, iptali istenen Yasa hükmü ile dayanan Anayasa kuralları, bunlarla ilgili yasama belgeleri ve öteki metinler okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü.

Esas Sayısı:1978/70
Karar Sayısı:1979/7

5/6/1935 günlü, 2762 sayılı Vakıflar Kanununun 26. maddesi, bu Yasanın yayımından sonra vakıf malların mukataaya ve icareteyne bağlanamayacağı, 27. maddesi de mevcut mukataalı toprakların veya icareteynli taşınmaz malların mülkiyetinin, icare ve mukataanın yirmi misli bir taviz karşılığında mutasarrıfına geçirileceği kuralını koymuştur. Oysa 27/2/1978 günlü, 2116 sayılı Vakıflar Genel Müdürlüğü Bütçe Kanununun itiraz konusu 9. maddesi, taviz bedellerinin sözü geçen 27. maddede vazih yönetime göre değil, 1319 sayılı Emlâk Vergisi Kanunu gereğince verilen beyannamelerdeki değerlere göre hesaplanacağı kuralım getirmiştir. Böylece, 2762 sayılı Vakıflar Kanununun 27. maddesi hükmü 1978 Bütçe yılı için değiştirilmiş olmaktadır.

Yasalarla Bütçe yasalarının düzenleme alanları. Yasama Organının bu konudaki yetkileri ve düzenlemede uyulacak kurallar Anayasa'nın değişik 64., 92., 93. ve 94. maddelerinde gösterilmiştir. Genel anlamda yasalarda yer alması gereken konuların Bütçe Yasası ile düzenlenmesine, ya da bir yasa hükmünün Bütçe Yasası ile değiştirilmesine veya kaldırılmasına Anayasa'nın sözü geçen kuralları elvermez. Bundan başka Anayasa'nın 126. maddesi, Bütçe Yasasına bütçe ile ilgili olanlar dışında hiçbir hüküm konulamıyacağını buyurmaktadır. Bu ilkelere ters düşen bütçe düzenlemelerinin Anayasa'ya aykırılığı kuşkusuzdur. Anayasa Mahkemesinin kimi kararlarında, sözgelimi 10/6/1976 günlü, E. 1976/ 23, K. 1976/33 sayılı kararında (Resmî Gazete 15/9/1976, 15708), bu yönler yeterince açıklanmış olduğundan, ayrıntılı gerekçelerin burada yinelenmesine gerek görülmemiştir. Aynı gerekçelerle, itiraz konusu hükmün iptaline karar verilmelidir.

VI. SONUÇ :

10/3/1978 günlü, 16224 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 27/2/1978 günlü, 2116 sayılı "Vakıflar Genel Müdürlüğü 1978 Malî Yılı Bütçe Kanunu"nun 9. maddesinin, Anayasa'nın 64., 92., 93., 94. ve 126. maddelerine aykırı olduğuna ve iptaline 8/2/1979 gününde oybirliği ile karar verildi.

Başkanvekili
Ahmet H. Bkoyacıoğlu

Üye
Muhittin Gürün

Üye
Ahmet Erdoğan

Üye
Osman Tokcan

Üye
Rüşti Aral

Üye
Ahmet Salih Çebi

Üye
Muammer Yazar

Üye
Adil Esmer

Üye
Nahit Saçlıoğlu

Üye

Üye

Üye

Esas Sayısı:1978/70
Karar Sayısı:1979/7

Hüseyin Karamüstantikoğlu

Kenan Terziođlu

Necdet Darıcıoğlu

Üye

Bülent Olçay

Üye

Yılmaz Aliefendiođlu

Üye

Yekta Güngör Özden